

Старогръцки език НФ

2020-2021

Автори

14.

Арат от Соли

Арат (ок. 315-240 пр. Хр.) е известен като автор на поемата „Явления“ (Φαινόμενα), в която прави описание на видимите небесни тела (неподвижни звезди, планети), съзвездия и взаимното им положение на небосвода; и изрежда знаци, по които може да се предвиждат атмосферни промени (бури, дъжд, засушаване и т.н.). Той е един от малкото езически автори, цитирани в Новия завет.¹

Роден е в килийския град Соли (наречен по-късно Помпейополис), недалеч от Тарс. Като млад е учил в Атина, вероятно при основателя на стоическата школа Зенон; може би там се е запознал и с Калимах, който го споменава в някои от своите епиграми. Познавал се е с еретрийския философ Менедем, както може да се заключи от едно съобщение на Диоген Лаерций.²

Около 276 г. бил поканен в Пела от македонския цар Антигон II Гонат (319-239 пр. Хр.). Може би по време на войната на Гонат с епиреца Пир му се е наложило да се премести в Антиохия при Антиох I Сотер (324-261 пр. Хр.).

Съгласно сведенията от биографиите, Антигон му е възложил да преработи в стихове едно прозаично произведение на известния астроном Евдокс (ок. 408-330 г.); която именно преработка, изпълнена в 1154 хекзаметъра, е станала известна като „Φαινόμενα“.

На Арат се приписват и други произведения, включително една редакция на „Одисея“ (Ἀράτειος διόρθωσις),³ която той сигурно е изработил по време на престоя си в Антиохия. Но никое от тях не може да се сравни с популярността на „Φαινόμενα“.

Поемата е била преведена няколко пъти на латински – най-напред от Цицерон, после от Варон Атацински, от известния пълководец Германик и от някой Авиен (ок. 360 сл. Хр.). Била е коментирана от астронома Хипарх, после от Атал, Гемин, Ахил Таций (може би различен от автора на „Левкипа и Клитофон“), от александриеця Теон (IV в., баща на известната Ипатия) и от Леонтий (VI в.).⁴ Запазени са 4 негови антични биографии,⁵ както и справката в „Суда“.

---

¹ „Деяния“, 17:28-29: „Както са казали и някои от вашите поети: Негов сме и род“.

² „Животът на философите“ (II, 7, 140): „Той харесвал и Арат, и трагика Ликофрон, и Антагор от Родос...“ (превод Т. Томов, 2002; стр. 90).

³ Vita I, III; „Суда“ (Westermann, стр. 54, 58, 61).

⁴ Вж. Christ, стр. 456.

⁵ Вж. Westermann, стр. 52-61.

В Рим е бил един от най-известните и четени елинистически автори. Споменават го Цицерон,⁶ Овидий,⁷ Квинтилиан.⁸

Първото му печатно издание е отпреди 1500-та. „Явления“ е запазена в множество ръкописи, като най-цененият от тях е от XI век и е принадлежал на известния ерудит и преводач от гръцки Висарион. По полетата на книгата има негови бележки.⁹

Литература:

Fr. Schoell. Aratus von Soli в *Geschichte der Griechischen Literatur*. В.П. Berlin, 1830 (стр. 76-80).

A. Westermann. *Vitarum scriptores graeci minores*. Brunsvigae, 1845.

W. Christ. *Geschichte der griechischen Literatur*. Muenchen, 1890 (стр. 455-456)

Aratus with an English translation by A.W. Mair. В: Callimachus. Lycofron. Aratus. London; HUP, 1955 (1921)

С. И. Соболевский и др. „История греческой литературы“, т. III. Москва. АН СССР, 1960 (М.Е. Грабар-Пассек; стр. 93-95)

На български:

Б. Богданов. „Литературата на елинизма“, 1979/1997 (стр. 137-139)

---

⁶ „За оратора“, 16. „Щом един, както разправят, невеж в астрологията човек като Арат е говорил за небето и звездите с прекрасни и премъдри стихове...“ (П. Стоянова, 1992; стр. 36)

⁷ „Любовни елегии“, 15. „Грее ли слънце, луна, вечно ще бъде Арат“ (Г. Батаклиев, 1994; стр. 40)

⁸ „Обучението на оратора“, X. „Сюжетът на Арат е без движение; в него няма разнообразие, нито чувство, нито едно въведено лице, нито пък реч на някого...“ (М. Порталски, 1982; стр. 596)

⁹ Намира се във венецианската Bibliotheca Marciana. Вж. Mair, стр. 190.